

ע"פ 2033/21 - איימן זועבי נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 2033/21

לפני:
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט א' שטיין

המערער: איימן זועבי

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בנצרת
(כב' השופט ג' אזולאי) בת"פ 63833-11-17 מיום
3.3.2021

תאריך הישיבה: ה' באב התשפ"א (14.7.2021)

בשם המערער: עו"ד אלבר מני

בשם המשיבה: עו"ד עינת גדעוני
בשם שרות מבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט ע' פוגלמן:

המערער הורשע על פי הודאתו בהסדר טיעון בביצוע עבירה של נשיאה והובלת נשק בצוותא. בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' השופט ג' אזולאי) השית על המערער 24 חודשי מאסר בפועל; 12 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים; וקנס בסך 3000 ש"ח. הערעור שלפנינו נסב על חומרת עונש המאסר בפועל.

1. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, ביום 17.11.2017 נסעו המערער ואנשים נוספים (להלן: האחרים) ברכב בעודם מצוידים בשני אקדחים. המערער והאחרים הגיעו לבית מגורים בכפר אחד, האחרים ירו לעברו ופגעו בכלי רכב שחנה סמוך לו; לאחר מכן, הם הגיעו לבית מגורים בכפר אחר והאחרים ירו לעברו על רקע סכסוך של המערער עם מי שמתגורר בו (להלן: מוראד), ופגעו בכלי רכב שחנה סמוך לו. נוכח מעשים אלה יוחסה למערער עבירת נשיאה והובלת נשק בצוותא, לפי סעיף 144(ב) רישה בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין). ביום 28.1.2021 הורשע המערער בעבירות המתוארות על יסוד הודאתו, כחלק מהסדר טיעון שלא כלל הסכמה לעניין העונש.

2. ביום 6.9.2020 הוגש תסקיר שירות המבחן למבוגרים (להלן: התסקיר). לפיו המערער בן 51, עובד לאורך השנים בעבודות מזדמנות ומתקשה לנהל חיי משפחה יציבים; הוא נשוי משנת 1989 ואב ל-5 ילדים מנישואיו, ומתגורר עם בת זוג אחרת שעימה הוא מנהל מערכת יחסים במשך כ-8 שנים ושיש לו בן נוסף איתה. נכתב כי המערער נעדר עבר פלילי. לשלמות התמונה יצוין כי לאחר מועד הגשת התסקיר הורשע המערער בעבירה של תקיפת בת זוג הגורמת חבלה של ממש, לפי סעיפים 382(ג) ו-380 לחוק העונשין, וכן הטרדה באמצעות מתקן בזק לפי סעיף 30 לחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982; בגין עבירות אלו ריצה המערער 4 חודשי מאסר. כן נכתב בתסקיר כי על אף שהמערער הודה במעשים המיוחסים לו, הוא אינו לוקח עליהם אחריות ומאחר שהוא מתקשה לחשוף את עולמו הפנימי, יש לו קושי להיתרם מטיפול פסיכולוגי, ולפיכך קיים "סיכון גבוה להישנות התנהגות מפרה גבול בעתיד" ואין המלצה טיפולית עבורו.

3. בגזר הדין מיום 3.3.2021 עמד בית המשפט על חומרת העבירה שהמערער הורשע בה ועל הסיכון לשלום הציבור ולביטחונו שמגולם בעבירות נשק. נקבע כי במקרה דנן מידת הפגיעה בערכים המוגנים היא רבה, שכן פוטנציאל הנזק במעשיו של המערער היה רב, אף שלא התממש בפועל. עוד הודגש כי למעשי המערער קדם תכנון מוקדם, בשל קיומו של סכסוך כאמור. בית המשפט העמיד את מתחם הענישה על 18-40 חודשי מאסר בפועל ועונשים נלווים. אשר להתחשבות בנסיבות אישיות של המערער שאינן קשורות לעבירה, ציין בית המשפט את הודאת המערער, את נסיבות חייו, את מחלת הטרשת הנפוצה שאובחנה אצלו, את המצב הרפואי של אשתו, את הסולחה בינו למוראד, את העובדה שאין לחובתו הרשעות קודמות ואת הזמן שהיה במעצר בפיקוח אלקטרוני. עם זאת, נקבע כי אין הצדקה לסטות ממתחם הענישה ההולם משיקולי שיקום; וכי מצבו של המערער אינו מצדיק סטייה ממתחם הענישה משיקולי צדק, שכן לא הוכח כי אין ביכולתו של המערער לקבל את הטיפול הרפואי הנדרש בשירות בתי הסוהר, וכי מצבו הבריאותי החמיר החמרה ניכרת כך ששהות בבית הסוהר עשויה לקצר את תוחלת חייו. על יסוד טעמים אלה גזר בית המשפט על המערער את העונשים המפורטים בתחילת פסק דין זה.

טענות הצדדים

4. המערער משיג על מתחמי הענישה שנקבעו לו ועל כך שנקבע כי אין מקום לסטות לקולה ממתחם העונש. לטענתו, מתחם העונש ההולם שנקבע אינו תואם את נסיבות העניין ואת מדיניות הענישה הנוהגת; והיה מקום לתת משקל לכך שהוא לא השתתף בירי, אלא רק נכח ברכב. בהמשך לכך טוען המערער כי מקיומו של סכסוך עם אחד המתלוננים ומתסקיר המבחן אי אפשר ללמוד כי "גמר בליבו לפגוע במתלוננים או בנכסיהם"; וכי בפסקי הדין שהוזכרו

בגזר הדין לעניין מדיניות הענישה, היה לנאשמים חלק משמעותי יותר בביצוע העבירה. הודגש כי המערער נעדר עבר פלילי וכי יש להתחשב בנסיבותיו האישיות הקשות. אשר לגזירת העונש, המבקש טוען כי בית המשפט לא נתן משקל מספיק להיותו חולה טרשת נפוצה שמחייב צוות מקצועי מיומן ומעקב רפואי ושעתיד להתחיל בטיפול בבית חולים. המערער מדגיש כי לפי חוות דעת נוירולוגית מעודכנת מצבו הרפואי מתדרדר, כי שהותו בבית הסוהר לתקופה שנקבעה עלולה להביא לפגיעה קשה במצבו, וכי השינוי במצבו הרפואי משפיע גם על הסיכוי להישנות העבירה. לכן נטען כי נכון לחרוג ממתחם העונש מטעמי צדק, בהתאם לע"פ 5669/14 לופוליאנסקי נ' מדינת ישראל (29.12.2015) (להלן: עניין לופוליאנסקי), שלפיו יש לאזן בין מצבו הרפואי של נאשם לבין חומרת המעשים שהורשע בהם; ובשל סיכויי שיקום, סולחה בין המערער לבין מוראד, היעדר עבר פלילי, מעורבות "מינורית" באירוע, הודאה במעשה ומצבו הבריאותי. לחלופין, משיקולים אלה נטען שהיה מקום להטיל עונש קל יותר בתוך מתחם הענישה.

5. לטענת המשיבה, המקרה דנן שונה מעניין לופוליאנסקי, שכן מצבו הרפואי של המערער קל יותר, ושירות בתי הסוהר ערוך לטפל בו כנדרש. עוד נטען כי בגזירת העונש התחשב בית המשפט המחוזי במצב הבריאותי של המערער; וכי אין קביעה רפואית שלפיה לא יוכל לקבל טיפול רפואי בשירות בתי הסוהר. המשיבה הדגישה כי מדובר בעבירה בנסיבה מחמירה של שני כלי נשק וברמת מסוכנות גבוהה. כמו כן, נטען כי אומנם במועד העבירה (שקדמה, גם לטענת המערער, להתפרצות המחלה) נעדר המערער עבר פלילי, אולם בינתיים הוא הורשע כאמור בעבירות נוספות. המשיבה סבורה כי קיים סיכון גבוה להישנות ההתנהגות האסורה נוכח האמור בתסקיר, ובכלל זאת הודאה חלקית בלבד וסירוב להשתלבות בטיפול.

6. ביום 26.7.2021 הגישה המשיבה חוות דעת רפואית שלפיה אין סכנה מיידית לחיי המערער או חוסר יכולת שלו "לשרת את עצמו", וכיום אפשר להסתפק "בעזרת אסיר תומך ומעקב צמוד מרפאתי". ביום 1.8.2021 הגיש המערער תגובה ובה טען כי מאז תחילת מאסרו לא קיבל טיפול כלשהו לצורך טיפול במחלתו, וכי רק בעוד כ-4 חודשים יפגוש נוירולוג. ביום 9.8.2021 הגישה המשיבה תגובה לתגובת המערער, ובה נטען כי מתן התרופה הנדרשת למערער תלוי בתוצאות של בדיקות גנטיות שטרם התקבלו; כי הוא קיבל טיפול להקלה בתסמיני מחלתו; כי הפגישה עם רופא נוירולוג אינה תנאי מקדמי לשימוש בתרופה הנדרשת; וכי שהייתו בבית הסוהר, כאמור בחוות הדעת הרפואית, אינה מסכנת את חייו סיכון מידי.

דיון והכרעה

7. לאחר ששקלנו את נימוקי הערעור בכתב והאזנו לטיעוני הצדדים בדיון שהתקיים לפנינו, מצאנו כי דין הערעור להידחות. הלכה היא כי לא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש שהטילה הערכאה הדיונית, למעט במקרים חריגים שבהם נפלה טעות מהותית בפסק הדין או אם ישנה סטייה ברורה ממדיניות הענישה הנוהגת (ע"פ 4207/21 נורי נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (28.7.2021); ע"פ 3169/21 מדינת ישראל נ' אגבאריה, פסקה 6 (21.6.2021) (להלן: עניין אגבאריה); ע"פ 1859/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (23.12.2020)). גם בקביעת מתחם העונש נתון לערכאה הדיונית שיקול דעת רחב, וערכאת הערעור לא תתערב בו אם העונש שנגזר הולם את חומרת המעשה שנעשה (ע"פ 4232/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (12.11.2020)). לא מצאנו כי המקרה דנן נמנה עם המקרים החריגים האמורים.

8. בית משפט זה עמד לא פעם על החומרה הגלומה בעבירות נשק. חומרתן של עבירות נשק אינה מסתכמת

בנזק שארע כתוצאה מהאירוע הקונקרטי, אלא בסיכון הפוטנציאלי שהיה טמון בהתנהגות המסוכנת (עניין אגבאריה, פסקה 7; ע"פ 7473/20 מדינת ישראל נ' מחאמיד, פסקה 24 (29.6.2021)). יפים לעניינו דברי השופט מ' מזוז:

"התופעה של החזקת נשק שלא כדין על ידי אזרחים מהווה איום על שלום הציבור ועל הסדר הציבורי. היא התשתית והגורם בלעדיו אינן (causa sine qua non) למגוון רחב של עבירות, החל בעבירות איומים ושווד מזוין, המשך בעבירות גרימת חבלה חמורה וכלה בעבירות המתה. [...]"

על כן, המאבק בתופעות האלימות החמורות בחברה הישראלית בהן נעשה שימוש בנשק מחייב, מעבר למאמץ 'לשים יד' על כלי הנשק הבלתי חוקיים הרבים שבידי הציבור, גם ענישה מחמירה ומרתיעה בעבירות נשק, לרבות על עצם החזקה או רכישה שלא כדין של נשק" (ע"פ 4406/19 מדינת ישראל נ' סובח, חוות דעתו של השופט מ' מזוז (5.11.2019)).

עוד יש לציין כי בשל הפיכתן לתופעה רווחת ניכרת החמרה הדרגתית בענישה בגין עבירות נשק, כדי להרתיע מפניהן ולמגרן (ע"פ 8017/20 מדינת ישראל נ' גריפאת, פסקה 6 (22.12.2020); ע"פ 7595/19 סגים נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (22.11.2020)).

9. לא מצאנו כי נפל פגם במתן משקל לתכנון הפעולה לצורך קביעת מתחם העונש הראוי על ידי בית משפט קמא. ירי בסביבת מגורים - גם אם לא בידי המערער עצמו, אולם בידי אחרים שנסעו עימו באותו רכב - הוא נסיבה רלוונטית לקביעת מתחם העונש (ע"פ 5522/20 חלייחל נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (24.2.2021) (להלן: עניין חלייחל)), ודאי נוכח העובדה שהירי לעבר אחד הבתים היה על רקע סכסוך בין המערער למי שגר בו. כמו כן, לא מצאנו כי העונש שנגזר חורג ממדיניות הענישה הנוהגת בהינתן נסיבות העניין ומגמת ההחמרה בענישה שעמדתי עליה (ע"פ 1059/21 פלוני נ' מדינת ישראל (29.4.2021); עניין חלייחל, פסקה 10; ע"פ 3877/16 ג'באלי נ' מדינת ישראל (17.11.2016)). אוסיף כי בית המשפט המחוזי הביא בחשבון במסגרת שיקוליו את המצב הרפואי של המערער ונתן לו משקל ראוי בקביעת העונש בתוך המתחם.

10. אשר לטענה כי יש לחרוג ממתחם העונש משיקולי צדק, הגענו לכלל מסקנה כי אין מדובר במקרה ייחודי שמצדיק חריגה כאמור. ככלל, "הנחת המוצא היא כי גורמי הרפואה בשירות בתי הסוהר ערוכים לטפל באסירים במצבים רפואיים שונים, כולל כאלה שאינם פשוטים כלל ועיקר" (עניין לופוליאנסקי, פסקה 222). אם מצבו הרפואי של הנאשם קשה עד כדי כך שמאסר בפועל עלול לקצר את תוחלת חייו, יאזן בית המשפט שיקול זה למול רמת המסוכנות הנשקפת לציבור מאותו אדם, ובהתאם לתוצאת האיזון ייתכן שיהיה מקום לחרוג מטעמי צדק ממתחם העונש ההולם (שם, פסקה 221). בענייננו הובהר כי אף שיש חשש לבריאותו של המערער, שירות בתי הסוהר ערוך לטפל במצבו, ולא הוכח כי יש סכנה להחמרה מהותית במצבו או לקיצור תוחלת חייו עקב מאסר מאחורי סורג ובריח. לצד זאת, המערער הורשע בעבירות נשק, שכאמור מסכנות את שלום הציבור ועלולות לגרום לתוצאות קשות; ולפי תסקיר שירות המבחן קיים סיכון להישנות התנהגות מסוכנת ומפירת חוק מצד המערער. בנסיבות אלו לא התקיימו התנאים לחריגה מטעמי צדק ממתחם העונש ההולם, הגם שכפי שכבר הודגש, ניתן משקל מתאים למצבו הרפואי של המערער בגדרי המתחם.

בצד האמור, למותר לציין כי אם המערער סבור כי חל עיכוב בלתי סביר בקביעת תור לניורולוג, נשמרת זכותו להגיש עתירת אסיר אם יש עילה לכך. יובהר כי אין באמור משום נקיטת עמדה בנושא זה, וטענות הצדדים שמורות להם.

אשר על כן, החלטנו לדחות את הערעור.

שופט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

שופט

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

שופט

ניתן היום, כ"ב באלול התשפ"א (30.8.2021).

שופט

שופט

שופט
